

ILMAJOEN KUNTA

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2018

Tarkastuslautakunta 29.05.2019

Sisällysluettelo:

- 1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, toiminta ja kokonpano**
- 2. Viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuuleminen**
- 3. Talouden arviointi**
- 4. Talouden arviointihuomiot**
- 5. Toiminnan ja tavoitteiden arviointi**
- 6. Tarkastuslautakunnan muut havainnot**
- 7. Yhteenveto**
- 8. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle**
- 9. Allekirjoitukset**

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja toiminta

Kuntalain 121§ mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastusten sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla kunnanvaltuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävä

- 1.) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2.) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3.) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4.) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5.) valvoa kuntalain 84§:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6.) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskevaksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi;

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

Ilmajoen kunnan tarkastuslautakunta on perehtynyt valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin.

Kokoonpano

Ilmajoen kunnanvaltuusto on valinnut kokouksessaan 15.05.2017 tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 01.06.2017-31.05.2021 seuraavat jäsenet.

Pj.	HANNU AKKANEN	vj. MATTI TALVITIE
Vpj.	JUHA-PEKKA KARVONEN	vj. JYRI HANNUKSELA
Jäsen	SARI MANTERE	vj. TUIJA SIRÉN-SAHRAKORPI
Jäsen	SEPPO PITKÄMÄKI	vj. JUHANI PAKKALA
Jäsen	BIRGITTA SIHTO	vj. LIISA OJANPERÄ

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja **Tuula Ylikangas**

Ilmajoen kunnanvaltuusto on kokouksessaan 15.05.2017 valinnut tilintarkastusyhteisöksi valtuustokaudelle 2017-2021 BDO Audiator Oy:n

Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut 01.07.2017 alkaen JHT, HT Tuula Ylikangas

Konserniyhtiöiden tilintarkastajana on toiminut JHT, HT, Tuula Ylikangas

Toiminta

Arvioinnin suorittamiseksi olemme käyneet keskusteluja kunnan johdon ja viranhaltijoiden kanssa, noudattaneet arviointisuunnitelmaamme, työohjelmaamme sekä perehtyneet eri hallintokuntien pöytäkirjoihin, hallintosäntöön ja kuntastrategiaan.

Olemme myös perehtyneet valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin.

Tarkastuslautakunta on saanut tilintarkastajalta väliraportin, antanut tietoja tilintarkastuksen etenemisestä sekä tarkastusraportin tilintarkastuksesta.

Tarkastuslautakunta kokonaisuudessaan on osallistunut FCG:n järjestämään kuntien tarkastuslautakuntien koulutukseen Tampereella 07.03.2019.

2. Viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuuleminen

Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2018 ja haastatteli seuraavia viranhaltijoita ja asiantuntijoita seuraavasti.

10.01.2018 - arkistos sihteeri Minna Kuivaniemi (Arkistotoimeen tutustuminen)

06.02.2018 - Neiron koulunjohtaja Ilona Kaltiala (Vierailu, tutustuminen Neiron koulu)

07.03.2018 - kaavoitusjohtaja Ari-Pekka Laitalainen (Kaavoitustoimen yleiskatsaus)
- kunnanjohtaja Seppo Pirttikoski (Yleiskatsaus, tilinpäätös 2017, IMO:n agrologikoulutuksen teoriaopetuksen siirron mahdolliset vaikutukset, kunnan taloudellinen tilanne)

17.04.2018 -sivistysjohtaja Kirsi Kinnunen (Sivistystoimen ajankohtaiskatsaus)
- hallinto- ja talousjohtaja Marko Lähde (Tilinpäätös v.2017)

02.05.2018 - hallinto- ja talousjohtaja Marko Lähde (Henkilöstötilinpäätös v.2017)

17.05.2018 - arviointikertomuksen v.2017 valmistelu (Hoitokoti Tuulikello)

06.06.2018 - arviointikertomuksen v.2017 allekirjoitus

29.08.2018 -henkilöstöjohtaja Katja Kaivonen (Henkilöstöhallinnon ajankohtaiskatsaus)
- yritysasiainmies Rami Mattila (Elinkeinotoimen ajankohtaiskatsaus)

03.10.2018 - kunnanjohtaja Seppo Pirttikoski (Kunnanjohtajan ajankohtaiskatsaus)

- 31.10.2018 - sosiaalijohtaja Tytti Luoto (Sosiaalitoimen ajankohtaiskatsaus)
- 21.11.2018 - johtava ylilääkäri Elina Majapuro (Terveystieteiden ja terveyskeskuksen sisäilma-asioiden ajankohtaiskatsaus)
- tekninen johtaja Paavo Perälä (Tutustuminen terveyskeskuksen sisäilmaongelmiin sekä suoritettuihin toimenpiteisiin)
- 12.12.2018 - isännöitsijä Aija Hemminki (Ilmajoen Vuokratalot Oy:n ajankohtaiskatsaus)
- Vuonna 2019 osittain koskien myös vuoden 2018 arviointia
- 16.01.2019 - kunnanjohtaja Seppo Pirttikoski (IMO/Opiston kampushanke ym.)
- työsuojeluvastuu Aino Koski (Terveystieteiden sisäilmaongelmat, AVI työsuojelutarkastuksen raportti, ym. ajankohtaisia)
- 13.02.2019 - varhaiskasvatusjohtaja Eveliina Nokua-Keisanen (Varhaiskasvatuksen ajankohtaisasiat)
- Päiväkodinjohtaja Erja Vainionpää (Tutustumisvierailu Tammikuhnalalan päiväkotiin)
  - päälluottamusmies Markku Koskela (Ajankohtaiskatsaus)
  - hallinto- ja talousjohtaja Marko Lähde (Tilinpäätöksen ennakkotiedot v. 2018)
- 07.03.2019 Tarkastuslautakuntien koulutuspäivä (Tampere)
- 20.03.2019 - arviointikertomuksen suunnittelu
- 10.04.2019 - sosiaalijohtaja Tytti Luoto (Onnenkodin ajankohtaiset asiat ym.)
- hallinto- ja talousjohtaja Marko Lähde (tilinpäätös v.2018)
- 02.05.2019 - henkilöstöjohtaja Katja Kaivonen (Henkilöstötilinpäätös v.2018 ym.)
- kunnanhallituksen puheenjohtajisto Ahti Ranto/Timo Tuomikoski (v.2018 tilinpäätös sekä ajankohtaiset asiat)
- 15.05.2019 - arviointikertomuksen valmistelu
- 22.05.2019 - arviointikertomuksen valmistelu
- 29.05.2019 - arviointikertomuksen valmistelu/tilintarkastajan loppuraportti/esitys kunnanvaltuustolle.

3. Talouden arviointi

Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja, ja asukaskohtainen vuosikate aleni n. 173 euroa/asukas. Ilmajoen kunnan vuosikate 2,25 m€ oli 0,23 m€ muutetussa talousarviossa ennakoitua huonompi. Poistojen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 0,77m€, mikä on 2,06 m€ edellisvuotta huonompi. Muutetussa talousarviossa tilikauden tulos oli 0,73 m€ alijäämäinen, joten tulos toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisena.

Tilikauden tulos huononi edellisestä vuodesta, toimintakate oli 2,267 m€ heikompi kuin vuonna 2017. Toimintamenot kasvoivat edellisvuodesta 3,086 m€. Muutettuun talousarvioon verrattuna

menot ylittyivät 1,2 m€ eli 1,6 %. Toimintatuotot nousivat edellisestä vuodesta 0,823 m€ eli 8,9 %. Muutettuun talousarvioon verrattuna toimintatuotot ylittyivät n. 0,52 m€.

Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat muutettua talousarviota parempana (+0,387 m€). Valtionosuudet vähenivät vuodesta 2017 yhteensä 0,141 m€. Valtionosuuksilla katettiin vuonna 2018 toimintakatteesta 36,95 prosenttia (2017: 37,56).

Verotuloarviota laskettiin talousarviomuutoksella 1,05 m€. Verotulot ylittivät muutetun talousarvion n. 0,29 m€:lla, kunnallisveron tuotto ylittyi n. 0,12 m€ muutetusta talousarviosta. Yhteisöveron tuotot ylittyivät 0,14 m€:lla ja kiinteistöverot ylittyivät 0,02 m€:lla. Vuodesta 2018 verokertymä kasvoi 0,2 m€:lla.

Verotulot ja valtionosuudet muodostavat kunnan keskeiset tuloerät (osuus tuloista 87 %). Niiden riittävydestä kulujen kattamiseen tulee huolehtia.

Tulojen riittävyttä toiminnan, investointien ja lainavelvoitteiden hoitamiseen kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2018 1,126 m€ negatiivinen ja 2,0 m€ edellisvuotta pienempi, vaikka investointitaso olikin lähes edellisvuoden tasolla. Syynä on pienentynyt vuosikate.

Myyntivoittoja kirjattiin v. 2018 yhteensä 0,65 m€.

Tulorahoituksesta merkittävä osa käytettiin lainojen lyhennyksiin 3,78 m€, uutta pitkäaikaista velkaa otettiin tilikaudella 3,45 m€. Lyhytaikaisten kassalainojen määrä vähentyi 0,17 m€.

Asukaskohtainen lainakanta pysyi lähes ennallaan 3568 euroa/asukas (2017: 3587 eur/as). Kunnan omavaraisuusaste heikkeni jonkin verran, ollen vuonna 2018 42,5 % (2017: 43,7%). Suhteellinen velkaantuneisuus oli 75 % (2017: 74 %). Velkojen ja vastuiden osuus käyttötuloista oli 73 %.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen vertailu osoittaa, että päättyneellä tilikaudella kunnan vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja. Nettoinvestoinnit ovat olleet viimeiset vuodet selvästi poistoja suuremmat, mutta viime vuosien aikana tilanne on tasapainottunut. Vuosikate oli nettoinvestointeja ja poistoja suurempi vuosina 2016 ja 2017, mutta v. 2018 tilanne muuttui, eikä vuosikate enää riittänyt kattamaan nettoinvestointeja.

Konsernin talous ja kuntalain mukaisten tunnuslukujen toteuma

Konsernitilinpäätöksen- ja tunnuslukujen kehityksen seuranta ja arviointi on korostunut. Alijäämän kattamisvelvollisuus (kuntalaki 110 §) koskee edelleen peruskuntien taseen alijäämiä, mutta kuntalain mukaiset talousvaikeuksissa olevan kunnan kriteerit (kuntalaki 118 §) koskevat koko kuntakonsernia.

Uuden kuntalain mukaan erityisen vaikeassa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää ensinnäkin, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot

		2018	2017	
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.	Raja-arvo	-1000	-500	Ei täyty
	Toteuma	624	796	
TAI jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:				
☐ Kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen (vuosikate eur/as)		245	506	Ei täyty
☐ Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti (2016: 19,87, 2017; 19,91)	Raja-arvo	20,84	20,91	Ei täyty
	Toteutuma	20,25	20,25	
☐ asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla	Raja-arvo		9 448	Ei täyty Vuoden 2018 konsernien keskiarvo ei tiedossa
	Toteuma	5692	5601	
☐ kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.		72,0	72,0	täyttyy

Kunnan tai kuntakonsernin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää. Myöskään muut tunnusluvut lukuun ottamatta suhteellista velkaantumista eivät ylitä kuntalain mukaisia raja-arvoja.

Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

4. Talouden arviointihuomiot

Vuosikate 2,25m€ ei riitä kattamaan poistoja 3,02m€ joka yleisesti tarkoittaa velkaantumista, investointien ollessa nettoarvoltaan 3,37m€

Poikkeuksellisesti Ilmajoen kunnan tilinpäätöksessä on kuitenkin pitkäaikaisten lainojen osuus laskenut -0,3m€, joka selittyy myyntivoitoilla sekä sillä että verottaja tilitti 2018 vuoden puolella noin 0,6m€ liikaa verotuloja, joka veloitettiin kuluvan 2019 vuoden puolella takaisin, sekä Seinäjoen kaupungin aikaisempina vuosina ylimääräisenä veloittamansa sosiaalitoimen asiakasmaksujen palautus 0,28m€

Toimintatuotot kasvoivat lähes 10% jota voitaneen pitää hyvänä kehityksenä.

Vastaavasti toimintamenojen kasvuun on syytä kiinnittää huomiota.

Käyttötalouden menojen kasvu 4,2% ja nettomenot 1,15m€ talousarviota suuremmat.

Olellisimmat nettomenojen lisäykset alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli seuraavilla tulosalueilla

- JIK-peruspalveluliikelaitos +1,321m€
- Varhaiskasvatus + 0,358m€

Olellisimmat nettomenojen vähennykset alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli seuraavilla tulosalueilla

- yleishallinnon tulosalue -0386m€
- kaavoituksen- ja mittauksen tulosalue -0,266m€

Poistot ovat olleet suunnitelman mukaisia ja kunnan taloutta on hoidettu tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan tarkoituksenmukaisesti.

Vuosikatteen kasvattamiseen on painetta, sillä pitkällä aikavälillä vuosikatteella tulisi kattaa sekä lainojen lyhennykset että investoinnit.

Kuntakonsernin tulos oli v.2018 -2,068m€ (v.2017 +1,058m€).

Palonkorteeri Oy fuusioitui Ilmajoen Vuokratalot Oy:hyn 01.01.2018.

Ilmajoen Vuokratalot Oy:n tulos oli -0,362m€.

Syynä tappiolliseen tulokseen oli kertaluontoinen kiinteistöjen myynti, josta aiheutui luovutustappiota -0,508m€.

5. Toiminnan ja tavoitteiden arviointi

Valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on Ilmajoen kunnan toimintakertomuksessa s.20-66 eri tulosalueittain eriteltyinä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityisesti huomiota seuraaviin seikkoihin.

Kunnanhallitus: Pitkän aikavälin taloudellisten tavoitteiden osalta talouden liikkumavaran osalta jäätin tavoitteesta.

Yleishallinto: Kirjanpidon raportointiohjelman käyttöönotto ei edennyt

Kuntakonserni/Ilmajoen Vuokratalot Oy: Isännöintisopimusten uusiminen kunnan ja isännöinnissä olevien yritysten välillä ei toteutunut.

Tarkastuslautakunta huomioi että lähes kaikki taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat muutoin toteutuneet.

Edelleen lautakunta haluaa kiinnittää huomiota tavoitteiden asettamisessa siihen että tavoitteet on pyrittävä asettamaan siten, että ne kattavat tehtävälueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla.

Määräraha tai lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen eivät itsessään ole kuntalain tarkoittamia tavoitteita, vaan niiden tulisi olla kuntastrategiasta johdettuja.

6. Tarkastuslautakunnan muut havainnot

Tarkastuslautakunta on huolissaan sosiaaliasiamiehen raportissaan vuodelta 2018 ilmitulleiden seikkojen johdosta. Sosiaaliasiamiehen raportin v. 2018 mukaan Ilmajoen kunnan sosiaalihuollon asiakkailta saadun palautteen ja asiakkaiden mukaan heidän ja perheidensä näkemys tukitoimista ja palveluista sivuutetaan. Erilaisia toimeksiantoja sosiaaliasiamiehelle on tullut yht. 39 kpl. Tarkastuslautakunta **pyytää perusturvalautakunnalta selvityksen**, mihin toimenpiteisiin sosiaaliasiamiehen raportti vuodelta 2018 antaa aihetta?

- Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota myös Onnenkodin tilanteeseen ja huomattavaan henkilöstövaihtuvuuteen. Aluehallintoviranomaisen tarkastuksen loppuraportin valmistumisen keskeneräisyyden johdosta lautakunta ei lausu asiasta tässä vaiheessa enempää, mutta pyydämme **sosiaalijohtajalta AVI:n loppuraportin Onnenkodin tarkastuksen osalta sen valmistuttua.**

- Lautakunta on myös kiinnittänyt huomiota ns. ”erityislasten” suureen määrään n.20%/ n.150 lasta ja sen mukanaan tuomiin haasteisiin varhaiskasvatuksen osalta. Päivähoidon osalta on myös ollut haasteellista henkilökunnan rekrytointi, jossa yhtenä tekijänä on koettu palkkauksen taso naapurikuntiin verrattuna.

- Henkilökunnan sairauslomien hienoinen kasvu, joka ylittää kuntien keskimääräisen tason. Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota esimiestyön rooliin, erityisesti varhaiseen välittämiseen liittyen.

- Määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamisen perusteet tulisi tarkistaa.

- Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota JIK-kuntayhtymän alijäämän kattamisvelvollisuuteen. **Lautakunta pyytää kunnanhallitukselta selvityksen, miten asiaan on varauduttu?**

- Kuntastrategian osalta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota **kuntastrategian päivittämiseen** vähintään kerran valtuustokauden aikana.

Osallisuuden edistämisen ja avoimuuden lisäämisen koetaan edenneen hitaasti.

- Edellisessä arviointikertomuksessamme mainittu kuntastrategian eräs painopistealue, **kuntakeskustan elinvoiman vahvistaminen** kangertelee yhä.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitukselta selvitystä, mihin toimiin em. asiat antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talouden seurannan tehostamiseksi ja valtuuston mahdollisuuden reagoida nopeammin, olisi syytä kunnassa siirtyä osavuosisiksausmalliin.

Lautakunta pyytää tässä **vahvennetulla** tekstillä mainituista seikoista edellä mainituilta selvitykset tarkastuslautakunnalle lokakuun 2019 loppuun mennessä.

Positiivisina seikkoina lautakunta toteaa että varsin moni edellisen vuoden arviointikertomuksessa mainitsemmamme seikka on edennyt hyvin.

+ toimintakeskuksen rakentamisen aloittaminen

+ terveyskeskuksen rakennusvirheongelmiin puuttuminen

+ koulujen tilaongelmien tiedostaminen ja niihin reagoiminen

+ kaavoitustoimen uudet toimintamallit ja tehokas toiminta

+ haastatellut esimiehet ovat varauksetta antaneet tunnustusta henkilökunnalle

+ lisäksi on tulossa henkilöstötyytyväisyyskysely, joka koskee nyt kunnan omia työntekijöitä, aiemmin kysely ollut yhteinen JIK:in kanssa.

+ Vuokratalojen jälkiperintä omana toimintana. Pystyy ottamaan suoraan yhteyden vuokralaiseen, tehdä tapauskohtaisia maksusuunnitelmia suoraan vuokralaisten kanssa, neuvotella mahdollisesti edullisemmasta vuokra-asunnosta sekä vähentää näin maksamattomuuden kautta tulevia tappioita.

+ Neiron koululla vieraillessamme saatiin hyvä konkretia. Ilmajoen kunta huolehtii lastensa hyvinvoinnista ja tasa-arvoisen koulutien toteutumisesta. Uusien koulunkäyntiavustajien sekä erityisopettajien palkkaukset ovat erinomainen esimerkki ja satsaus tulevaisuuteen, joka heijastuu pitkällä tähtäimellä myös kuntatalouteen. Näissä toimissa ei aina mustelmiltakaan vältytä ja työtä tehdään suurella sydämellä jokaisen lapsen ja nuoren kehitysaskeleiden turvaamiseksi.

+ Työmarkkinatukimaksut alentuneet selvästi vuodesta 2017.

7. Yhteenveto

Kunnanvaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on pääosin saavutettu. Tarkastuslautakunnan arviointityössä ei ole tullut ilmi sellaisia merkittäviä seikkoja tai puutteita, jotka olisivat aiheuttaneet kunnalle olennaista haittaa.

Ilmajoen kunnan taloudellisen tilanne on tiukka ja edelleen herkkä poikkeamille ja myös tulevaisuuden investointitarpeiden johdosta edellyttää edelleen tarkkaa suunnittelua ja ennakointia.

Edelleen tärkeää on luoda edellytyksiä uusien asukkaiden, sekä yritysten kuntaan sijoittumisen edistämiseksi.

8. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa kohdassa **6.** (tarkastuslautakunnan muut huomiot) esitetyistä vahvennetuista huomioista asianomaisilta selvitykset arviointikertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä **tarkastuslautakunnalle lokakuun 2019 loppuun mennessä**, jotta ne voidaan käsitellä joulukuun 2019 loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa.

9. Allekirjoitukset

Hannu Akkanen .....

Juha-Pekka Karvonen.....

Sari Mantere .....

Seppo Pitkämäki .....

Birgitta Sihto .....